

KŐSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer, vasárnapon.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt = 8 korona, félévre 2 frt = 4 korona,
negyedévre 1 frt = 2 korona.

Egyes szám ára 10 kr. = 20 fillér.

Felelős szerkesztő:

WITTINGER ANTAL.

Kiadó és leptulajdonos:

FEIGL GYULA.

Előfizetési pénzek és reklamációk a kiadótulajdonoshoz, Feigl Gyula nyomdászhoz (városkör 81) intézendők.

Nyitási sora 40 fr. — Hirdetések nagyság szerint.

A magyar munkás-osztály.

Most, amikor nap nap után olvashatjuk a lapokban, hogy hol az egyik, hol a másik munkás- vagy iparos-osztály sztrájkol — az embert gondolkodóba ejti eme körülmény s kutatja, firkészi az okát.

Aggódva nézzük a közelmúlt sajnós tapasztalásait, a jelennek sivár tényeit és a jövőnek éppen nem biztató képét. Mert már odáig fejlődtek a viszonyok, hogy egész komolyan félni lehet a társadalmi béke teljes megzavarásától.

Szerintünk ez nem állana be, ha az intéző körök a munkások igényeit is figyelemre méltatják és a többi társadalmi osztályok szükségleteivel összeegyeztetik. Mert a társadalmi osztálykérdéseket nem egymástól elkülönítve, hanem együttesen kell elbírálni.

A tapasztalás ugyanis azt mutatja, hogy minél nagyobb tért hódít meg a kapitalisztikus gazdálkodás, annál nagyobb mértékben mutatkozik a munkásosportosulás az összehalmozódott tőke körül. Midőn a tőke, a megtakarítások és a kamatok tőkésítése következtében jelentékenyen nagyobbodik s néhol túlsokra szaporodik: kamatja eszik és vételerejéből veszít. Éppen ily mértékben veszít a munkás munkája, ha a munkáskész túlságosan szaporodik a tőke körül.

A régi időben, mikor a verseny ugyyszólván egészen ki volt zárva, egyes kisebb területeken harmonikus összműködést találunk a munkaadók és munkás között. Manapság inkább csak bom-

lási tünetekre akadunk. A magára hagyott munkás gyölködi és a munkaadó sem különbben. Azok igényekkel, követelésekkel állnak elő, a melyeket ezek kezdetben — meg tán később sem — hajlandók teljesíteni. És megszületik a sztrájk.

Ámde ezt meg lehet akadályozni.

Mert első sorban a kis városok hivatják a tulajdonképpeni munkakérdés megoldására. Ezek pedig három pontban koncentrálnak:

Biztosítsunk állandó munkát a munkásnak; mert ezzel akadályozható meg a tömeges kivándorlás.

Nem kell bővebb kommentárral kísélni e szomorú jelenség okát. Közgazdasági létünk szempontjából is szükségünk van nemzeti együttélésre, nemzeti megerősödéssre. Munkásnépünk számára tehát munkát és keresetet kell biztosítani s akkor nem költöznek ki sem a telföldi, sem a nyugati magyarok, sem az alföldiek.

Lehetővé kell tenni a munkásosztályok szervezését és közelebb kell hozni egymáshoz a munkaadót és munkást; egyszóval: lehetővé kell tenni az önszegélyzést a munkások körében.

A népnevelés egyik lényeges eszköze az önszegély, mely átalakítja a közszellemet, felrázza a népet zűbadságából és életrevalóvá teszi.

Ezért módot kellene nyújtani a munkásnépnek, hogy ugynevezett munkáskörök- és egyletekben közösen megbeszéljék saját érdekeiket.

Gróf Károlyi Sándor ezelőtt egy éve megjelent „A munkás és iparos helyzete napjainkban“

című gondolatokban gazdag és sok szempontból is nevezetes tanulmányában ama nézetének ad kifejezést, hogy nevezetesen az illetőknél egyleteknek eltiltása, mert az érdekeltek összejönnek, akár éjnek idején is.

Ez okból kívánatos volna, ha minden kis város vezetői, hangadó osztályai legyenek a humanismus apostolai. Ők megehetnek azt, hogy méltányosságot öntsenek a kedélyekbe, lefelé éppugy mint fölfelé.

Az intellektuális elemnek hazafiai kötelessége volna, ha a munkás- és iparos-osztályt pártolja s ne messze földről, idegen országból hozassa szükségleteit.

Tőlük és az intéző köröktől várhat gyámolítást és segítyt a gyenge, enyhítést a nyomor, ápolást az elaggott és beteg munkás.

Igen! Gyámkodnunk kell a gyenge felett. Érvényesüljön eme öt szóban a testvériség nemes érzése, mely örök forrása marad a társadalmi békének. A szabadság és egyenlőség mellé oda kell írni a harmadik jellegét: a testvériséget.

Aki a jövődö nemzedéket a testvériség magas eszméje felé akarja irányítani, az szebb, jobb és nemesebb célt nem tűzhetne ki maga elé. Jöjjön ol a testvériség uralma. Maradjon meg a verseny mindenkinek, de legyen irgalom a versenyben legyőzöttek számára.

Munka a munkásnak, önszegély és ótalom a gyengének: oly három fogalom, mely egymást kiegészíti és egymáshoz fűződik mint egyik lánc-szem a másikhoz. Egyik a másik nélkül nem állhat meg; egyik a másik nélkül nem képzelhető. (—yn)

TÁRCA.

A benzéseknék Kőszegen való letelepedése.

A pannonhalmi sz. Benedekrend kőszegi gimnáziumának idői értesítőjében Pacher Donát igazgató szép buvárlati eredménnyel írja le a kőszegi gimnázium történetét. A korszakokra osztott történetből az olvasót kiválóan az utolsó, a benzéseknék korszaka s ebből leginkább a benzéseknék városunkban való letelepedése című rész érdekelt, azért ezt társadalmi közleményül szemeltük ki s a jegyzetek alatti rész kivételével itt közöljük. Szól pedig ez a következőképen:

Házunk nyugati részének, Kőszeg vagy Sopron városának gymnasiumát már réges-régen szánta a benzéseknék trakostyáni Draskovics Miklós gróf országbíró, a vérpádon meghalt Nádasdy Ferenc országbírónak veje. Midőn ugyanis Thököly s szövetségesei, a törökök, 1683. nyarán előzőnk vidékünket, Draskovics gróf is meghódol Thökölynek. Locsmándon jul. 22-én kelt hódoló levelében így ír Thököly biztatásnak: „Nem tudom ugyan: vagyon-e Kegyelmeteknek hatalmában s Instrukciójában vagy nincsen, hogy az Moltóságos Fejedelem híre nélkül az pater jezsuitáktól elfoglalt templomomat együtt az collegiummal más szerzetnek conferálhassa: — mindazáltal, ha volna kegyelmeiteknek hatalmában, arra régi szent királyok fundatiójára nézve is érdemesebb szerzetet az pater benediktinusoknál nem javulhatnék kegyelmeiteknek, elpusztulván most is szegényeknek az tatár és török rablás mint szent-mártoni residentiájok. Úgy hallom ugyan, vadnak emlékezetben az pater pau-

linusok is: de mivel azoknak azon kívül is közel lévén residentiájok s ahhoz sok szép jószágok, nem szűkölködnek abbul annyira; ahhoz képest mégis méltóbbnak itélném annak collatióját az följebb írt pater benediktinusoknak, mivel másképen is egyedül magyar nemzetből állók, egyéb nemzetet nem is fogadnak bé. Ha azért volna azon collatióra hatalmuk kegyelmeiteknek, — lévén olyan pater az én jószágomban, mindgyárt fölküldenem őket; az kik praesentálván magokat, apprehendálhatnák is. Holott pedig arra kegyelmeiteknek engedelmé nem volna: kérem szeretettel, legyenek kegyelmeitek által az Moltóságos Fejedelemmel recomendálva.* Thaly Kálmán, ki e levelet kelt, a locsmándi templomra s collegiumra gondol; szerintünk hibában, mert Locsmándon sohasem volt a jezsuitáknak collegiumuk, hanem volt igenis Kőszegen s Sopronban; az utóbbit Thököly hívoi 1683. jul. 16-án, az előbbi pedig 18-án vették el a jezsuitáktól rövid időre. A jezsuiták azonban csakhamar visszatértek Kőszegre, Sopronba s folytatták munkásságukat.

Midőn mintegy száz év múlva, a jezsuiták eltörlése után, az ország gymnasiumainak nagy része tanárok nélkül szűkölködött, Maria Terézia királyasszony a jezsuiták több gymnasiumát ajánlotta föl a benzéseknéknek; s megindult hosszú tárgyalások azzal végződtek, hogy a rend átvette a komáromi gymnasiumot. Nem áldozhatott ekkortájt a rend szíve szerint a hazai köznevelődés oltárán, nem fogadhatta el egyelőre a fölajánlott kőszegi gymnasiumot sem, mert tagjainak tanítani még tudó fiatalabb részét ugyis a komáromi intézet ellátására küldötte, még tanuló fiatalágára pedig egész biztosan nem számíthatott. Siöttette-e a rendnek ezen akkori állapotából érhető eljárása a rend fölő fenyegetőn gyülekező sűrű nehéz felhők zivatarának kitörését, egész biztosan nem tudni; hiába siet VI. Pius

pápa II. József császár önkényes egyházi intézkedéseinek megakadályozására Bécsbe, hiába ajánlotta ez alkalommal a pápa a magyar benzéseknék rendet az esztergomi árszéknek, valamint a győri püspöki helyettesnek e szavakkal: „Commodo tibi, Venerabilis Frater, oarissimos meos filios de monte Pannoniae“, eredménytelen hangzott el s maradt minden közönjárás. II. Józsefnek sok régi intézményünkro viharos uralkodása a benzéseknék rendet is eltiporta; a főapátság az 1786. nov. 14-én kelt rendellett, a többi benzéseknék apátság a következő év első hónapjában szűnt meg élni; a rend vagyona a vallásalapot gyarapította, a rend tagjai munkabíróóságuk szerint lelkipásztorkodásban vagy tanításban töltötték napjaikat.

A mint a József halálával szabadabban lélekező nemzet szenvedeti sérelmeit az országgyűlésen gyógyítani kezdte, sérelmei közé számította a benzéseknék eltörlését is. A rend visszaállítása küszöbön állott; a király csak két hónapi türelmre intette a rend érdekében a trón elé siető főapátot, a pápa is igerte hathatós segítséget. A mindenünnen nyilatkozó jóindulat szava elveszett a nemsokára kitört háboru zajában. Az 1802. márcz. 12-én kelt királyi oklevél végre visszaállította a rendet az eltörlés évében élvezett jogaiba, kötelezettségeinek számát azonban egy ujjal szaporította: élvezette a rendet a hazai közoktatásügy tánya mezejére s kijelölt azon tíz, köztük a kőszegi gymnasiumot, hogy a rend azokban az ifjúságot a divó tanulmányi rendszer szerint tanítsa s nevelje.

A gymnasiumokat azonban csak lassan-lassan vehette át a rend: a régi időkbeli megmaradt 41 rendtagnak legfiatalabbja is 44 éves volt s így a tanítás nehéz munkájára mir csak kevesen voltak elegendőek; az ifjúságra kellett tehát jobban hagyatkozni, s a mint annak száma nőtt-fogyott, nőtt-fogyott az átvevőre váró gymnasiumok reménye is.

— A „Képes Családi Lapok”-nak tizenhétéves pályafutása alatt a régebbi és újabb kor számottevő költői és írói sorakoztak zászlóján alá, úgy, hogy ezáltal nemcsak azt érte el, hogy a művelt közönség körében tért tudott magának hódítani, de elérte azt is, hogy irodalmi színvonalon áll. A július — szeptemberi negyedben új résznyt kezd K. Beniczky Irma jeles tollából „Miert maradt pártában” czimvel, mely eleitől végig megindító és frappáns. Ezenkívül közölve lesz. „A tisztartó urék” elbeszélés Mészáros Sándortól. „Mócsa tragédiája” életkép Papanek Istvánról; költeményeket Rudnyanszky Gyulától, Kósa Edétől, Lauka Gusztávtól fog közölni. Tolnai Lajos „Sötét-világ” czimű művéről az évnegyedben is folytatni fogja. A felsorolotakon kívül számos jeles és elsőrendű író és költő tollából eredt műveket közöl. A „Képes Családi Lapok” előfizetési ára egész évre 6 forint; félévre 3 forint; negyedévre 1 forint 50 krajczár. Mutatványszámokat ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal mindazoknak kik legcél-szerűbben levelező lapon hozzá fordulnak, kiadóhivatal. Budapest V. Vadasz-áczka 14. szám saját házában. —

Theatre Mechanik.

A világ legnagyobb mechanikai műszínháza.
600 személynél többet magába fogadó s minden időjáráshoz alkalmazott saját épületében
Közszegen, a marhavásártóron szombaton, jul. 13-án

első előadás.
Teljesen új műsor:

Norvégiai téli tájkép, tengeri vihar és hajótörés, Théâtre Fantoches, a csodálatos miniatűr acrobata-csoport előadása, optikai és fizikai előadás mesztény-, hydro- és oxigen-légszeszszel, nagy képletek csodálatos kiállításban stb. stb.

Mély tisztelettel
Gierke Oszkár,
igazgató.

3 arany, 15 ezüst érem, 12 díjaz- és elismerő okmány.
Kwizda Ferencz János
Kwizda-féle

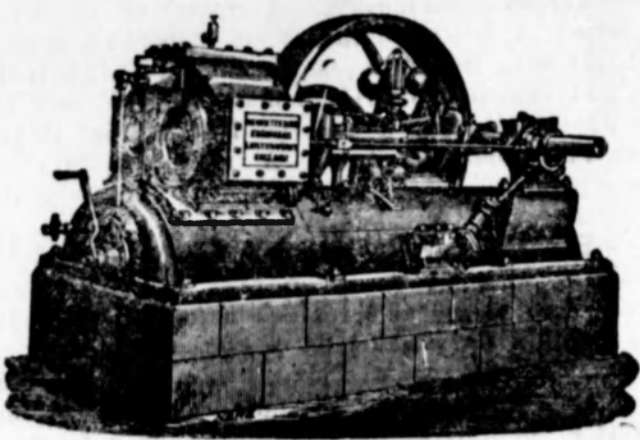
Korneuburgi marha-táppor.
több mint 40 év óta a legtöbb állományban használatban, étvagyhiánytól, rossz emésztéstől, valamint teheneknél a tej javítására s a tejelőképesség fokozására szolgál.
Egy dobozzal 70 kr., fél dobozzal 35 krajczár.

Kapható a győgyesertárakban és drogiatakaál.
Kornel Kfr. udv. szállító
Fületét: ker. győgyesertár Kornenburgban.

50 évél tovább elismert legjobb mosószappant!
APOLLÓ-SZAPPAN
Csak valódi ártentebbi jeggyel.
Utánzás ellen intetik.

KOTZÓ PÁL.

gépészmérnök,
Budapest, üllői u. 18. szám alatt.

Ajúl 2 1/2, 3, 8 1/2, lörejeü
szőges cséplőkészleteket,

továbbá 4, 5, 6, 8, 10 és 12 lörejeü
sines gőzesőplőgépeket

hosszu alkalmazásokkal, alsó szelelővel s rendkívül nagy felületű rotákkal, árpahéjazóval és választóhengerral.

fa- és szénfütésű és eredeti szalmafüti
GŐZMOZGONYOKAT.

Továbbá R. Garret & Sons fölülmulthatatlan 40 % tüzelőanyag megtakarító

kompound gőzmozgonyokat

legjobbnak elismert brandtfordi önműködő amerikai kéveköto aratógépeket. Eredeti amerikai szénagyűjtőt egy vagy két ló befogására alkalmazható kombinált rudal. Sörveto és sörvaveto gépeket és mindennemű egyéb kisebb gazdasági gépeket.

Utányos árak. — Kedvező feltételek.
Videki ügynökök kerestetnek.

A Richter-féle
Tinct. Capsici Comp.
Ezen „Horgony-Pain-Expeller” néven is ismeretes, igazán nepszerű házi-szer most már 25 év óta legjobb fájdalomcsillapító bedörzsölésnek fenyegető bebizonyult közevényel, causal, tag-szagataással stb. nel. A föld összes országában nagy elterjedést és biztos hatása következtében minden oldalról oly elismerést talált, hogy minden betegnek joggal ajánlható.
A TINCT. CAPSICI COMP. (HORGONY-PAIN-EXPELLER)
kimagasló állását a fájdalomcsillapító bedörzsölések között kiemelkedően megtartotta, különféle felhajtás és utazatok dacára, ez bizonyára a legjobb bizonyíték arra nézve, hogy a közönség igen jól meg tudja különböztetni a jót a rossztól. Hogy értéketel utazatot ne kapjunk, bevarsolás alkalmával védjegyünkre, a vörös horgonyra figyelendő és minden üveg ozen jegy nélkül, mint nem valódi visszautasítandó. A győgy-szertárakban kapható 40 kr., 70 kr. vagy 1.20 árban üvegek-ként; Budapeston **Török József** gyógyszerésznél, Richter-féle gyár Rudolstadtban, Thüringiában.

A Tinct. Capsici compo. mindig mint
Horgony-Pain-Expeller
kiszentelt és skatulyák „Horgony” nélkül, mint nem valódiak visszautasítandók

STAHEL és LENNER Budapest.

Trieur- és lemez-lyukasztó-gyár.

Gyár: Katona József-utca 8. sz., Margithid és nyugoti pályaudvar közt.

Ajánljuk az általunk gyártott legjobb minőségű:

Trieurök: a konkoly és búkkönynek a buza, árpa vagy rozs közüli kiválasztására.
Trieurök: a zabnak vagy árpának a buza közüli és a gömbölyü magvak kiválasztására.
Lencsetisztító és osztályozó-Trieurök: az árpa kiválasztására és a lencse osztályozására.
Osztályozó-Trieurök.
Szabadalmazott Trieur és osztályozógépek minden gabonafaj tisztítására és tetszés szerinti osztályozására. — Elvállalunk Gutjahr és Müller, illetve Mayer rendszerű trieurök esetek költséggel a trieur beküldése mellet ezen szabadalmazott trieur kko átalakítását.
Malom-Trieurhengerek vagy burkolatai, lyukasztott vagy hasított lemezek tetszés szerinti anyagban ipari vagy gazdasági czélokra.

Arjogyékek vagy mintakönyvek ingyen és bérmentve küldetnek.

„Kaubeim Schmied und nicht beim Schmiedel!”
Igy mondja egy régi német közmondás, s ezt jogosan alkalmazhatom az én czégre, mivel csak egy nagy üzletnek, mint a melyen az anyám s a mely az árukat óriási mennyiségben készpénzfizetés mellett vásárolja be, lehetnek a küldőnél kevés költségei, mely körülmény mindenestre a vevő előnyére válik.

Szép minták magánvevőknek ingyen s bérmentve.
Gazdagon kiállított mintakönyvek szabóknak bérmentelen.

Öltözékeknek való kelmék.

Peruvia és docking a magas klórns számára. Szabályszerű kelmék és éskir. tisztí egyenruhák, aggharczosok, tüzoltók, tornászok és liberáltak, bilárd- és játékasztalokra való posztó. Loden, vízhatlan vadászakhatóknak, oly nagy választékban, aminőt 20-szoros konkurrencia sem képes felmutatni. Mosókelmék, utazóplátók 4—14 frtfg. és még szabókellékek (u. m. ujjelés, gombok, tűk, ezérna).

Olózó, tisztoságos, tiszta gyapjus posztóárak és nem olcsó rongyokat, melyek alig érdemnek a szabó lődjára, ajánl.

Stikarofsky János

BRÜNN-ben, Ausztria-Magyarország legnagyobb posztógyára félmillió frt értékben.

Széküldés utánvét mellett.
Figyelmeztetés: Utazók és házalók Stikarofsky-fele áru címen akarják áruikat értékesíteni. És hogy ily elecsübitások elő ne forduljanak, értesitem a t. vevőket, hogy efféle embereknek árut nem adok el.

Elismert legtisztább

alkalikus

Asztali- és

gyógy-víz

orvosi tekintélyek tapasztalata szerint kiváló győgyhatással bír köhögés és rekedtség, tüdő-, gyomor- és hólyaghurutnál.
Borral vegyítve felséges ital.

Magyarországi főraktár:
Bauer Lajos és testvére Budapest.
Arany János-utca 9. szám.
Kapható Közszegen: **Waisbecker Ede-nél.**

Az 1896-iki ezredéves országos kiállítási igazgatóság pártfogása alatt *) lévő

„MENTOR” Ellátási-Vállalat

BUDAPEST, Kerepesi-ut 22. szám

az ezredéves országos kiállítást látogatók számára kibocsájt 42 frt értékben 1 frt heti, vagy 4 frt 20 krajczár havü bezterés melleit

„Ellátási könyvecskéket”

szoba-, étkezés-, közlekedés-, kiállítás- és szórakoztatási-szelvényeket,

1 kiállítás tombola jegyet, végül egy 2000 koronás balcsat biztosítással barozát tartalmaznak. Egy ilyen könyvecské, (2 személy is használhat, 4—4 napra, ha 6 frt 50 krajczárral pótolva lesz). — Előfizetéseket csakis korlátozott számban (az első részlet beküldése melleit) már most elfogadnak, valamint bővebb felvilágításra szolgálunk:

A Budapest-Erzsébetvárosi Bank — A „Mentor” Ellátási-Vállalat.

Dr. Morzsányi Károly, országg. képviselő, mint t. elnök.
Ehrlich G. Gusztáv, fős. biz. tag; gyáros mint elnök.
Rózsa Lajos, igazgató.
Hegedüs Dániel, titkár.
Takars Zsigmond, az első magy. ált. bíz. társ. kösp. felügy.
Stadler Károly, fős. biz. tag, ház- és szálloda-tulajd.

Prospectust kívánatra ingyen és bérmentve.